

CULTUURHISTORISCH CENTRUM

OLDAMBT

Jaarverslag en jaarrekening

2020

Inhoud

Inleiding	2
I - Activiteiten	3
II - Historische projecten	4
III - Publicaties	5
IV - Samenwerking	5-7
V - Vaste werkzaamheden	7
VI - Bedrijfsvoering	8-9

Inleiding

Het jaar 2020 is door het uitbreken van de coronapandemie ook voor het Cultuurhistorisch Centrum Oldambt heel anders uitpakkt dan we hadden kunnen voorzien.

Toen in maart de beperkingen werden ingesteld bleek het voor veel vrijwilligers moeilijk om hun wekelijkse werkzaamheden voort te zetten. Na de eerste versoepelingen is een aantal van hen weer aan de slag gegaan op de locatie in Scheemda. Ook wisten sommigen van huis uit werkzaamheden voort te zetten.

Het voorbereiden en organiseren van publieksactiviteiten bleek het hele jaar vrijwel onmogelijk.

De nieuwe directeur heeft in 2020 mede daarom vooral ingezet op het vernieuwen en versterken van de communicatiemiddelen, het verbreden van het netwerk en het opzetten van nieuwe samenwerkingen.

Ondanks de beperkingen heeft het CHC het jaar 2020 aangegrepen als een kans om haar organisatie te versterken. Hierbij staan 3 aspecten voorop: grotere herkenbaarheid door [vernieuwing van de website \(chcoldambt.nl\)](https://www.chcoldambt.nl) en het opzetten van een digitale nieuwsbrief, samenwerking met partners binnen en buiten het Oldambt bij de organisatie van activiteiten/tentoonstellingen en versterking van de organisatie door te investeren in vrijwilligersbeleid. Daarnaast wil het CHC in de toekomst een belangrijkere rol spelen in de verbinding en versterking van het werk van de vele erfgoedorganisaties en -locaties in het Oldambt. Zij heeft daartoe een onderzoek door studenten van de Hanzehogeschool ingezet.

Inge Dekker
Directeur Cultuurhistorisch Centrum Oldambt

I - Activiteiten

Tentoonstelling

De eerste maanden van het jaar was de tentoonstelling van Derk Sibolt Hovinga in de Klinker te zien. De tentoonstelling was onderdeel van het project over Hovinga als dichter waarbij op 29 februari ook het boek Luisteren naar het Land met bijbehorende CD zijn gepresenteerd. Deze bijeenkomst in theater De Klinker was zeer goed bezocht met meer dan 100 gasten.

Festival Grasnapolsky

Begin maart 2020 heeft het CHC 2 succesvolle 'expedities' verzorgd tijdens festival Grasnapolsky in Scheemda. Onder de titel 'Langs de vloedlijn van verdrinken dorpen en oude kerken' werd 2 x een (volle) busexpeditie verzorgd vanaf het festivalterrein door Scheemda, Midwolda, Oostwold en Nieuwolda. Hierbij werd geschiedenis van landschap en dorpen in relatie tot de Dollard belicht. Onderweg waren er stops met een rondje om de kerk in Midwolda en een wandeling bij Ol Kerke en de kolken. De expedities verzorgd door CHC leverden het festival een mooie recensie op in Dagblad van het Noorden.

Vaste pagina De Oldambtster

Sinds 2019 produceert het CHC een vaste pagina rondom Oldambtster historie in het maandelijkse huis-aan-huisblad "De Oldambtster". Wij vinden dit van belang om ook de oudere, minder digitaal vaardige bevolkingsgroep te kunnen informeren. In 2020 heeft het CHC een aantal schrijf- en onderzoeksvaardige vrijwilligers de ruimte geboden om verhalen te maken voor deze pagina. Inmiddels is er een regelmatig terugkerende rubriek WegWijs in Oldambt. Hierin komen herkomst en geschiedenis van straatnamen aan bod. In de maanden april en mei 2020 zijn de pagina's ingevuld rondom het thema 75 jaar bevrijding in Winschoten en het Oldambt. Naast de CHC pagina is er ook regelmatig een halve pagina met een verhaal van de Groninger Archieven. Hierin wordt meestal de rol van het Groninger Stadsbestuur in het Oldambt belicht, aan de hand van een archiefstuk. Ook hierop voert het CHC de eindredactie.

Verhalencafé

In 2020 was het CHC van plan om twee verhalencafé's te organiseren in samenwerking met de Verhalen van Groningen rondom de thema's Communisme en Jongerencentrum Stone Free. Helaas maakten de coronabeperkingen het onmogelijk om dit te plannen. Medio 2020 bleek ook dat de organisatie Verhalen van Groningen haar provinciale subsidie ging verliezen. M.b.t. het thema communisme is het CHC een alternatief traject gestart. Het CHC voert een verkennend onderzoek naar wat er in het verleden al is gepubliceerd en onderzocht over het communisme. Daarmee hebben we een betere basis om in 2021 te komen tot een activiteit of project rond dit thema. M.b.t. het Jongerencentrum Stone Free bleek de medewerking van betrokkenen te gering om aan dit thema verder invulling te geven.

Open Joodse Huizen

Door de coronabeperkingen kon in 2020 geen invulling worden gegeven aan een activiteit in het kader van Open Joodse Huizen.

Open Torendag

Door corona-beperkingen kon ook de Open Torendag op de 2^e zaterdag in juni geen doorgang vinden.

Lezingen

Door de coronabeperkingen konden geen lezingen worden gepland. Voorziene lezingen i.s.m. St. Landschap Oldambt, over archeologie en de dominee van Beerta zijn hierdoor komen te vervallen.

II - Historische projecten

Erfgoedbeleid gemeente Oldambt

In 2019 is door de gemeente Oldambt de implementatienotitie voor het erfgoed en toerisme opgesteld voor de periode 2019 tot 2023. In lijn met het landelijke en provinciale beleid heeft de gemeente Oldambt gekozen voor verhaallijnen die de presentatie van het Oldambt ondersteunen.

Samen met Stichting Marketing Oldambt (SMO) draagt het CHC bij aan de uitvoering hiervan. De eerste twee verhaallijnen op het programma zijn 'de Graanrepubliek' en 'Grenslaan vestingland'. SMO zou de leiding nemen in de eerste verhaallijn, het CHC in de tweede. Het project Tachtig jaar oorlog zal hier een belangrijke rol in spelen.

Voor de uitwerking van de verhaallijnen waren vanuit de gemeente Oldambt middelen voorzien. In overleg met de gemeente bleek in 2020 echter dat de voorziene middelen voor de verhaallijn Grenslaan Vestingland niet meer beschikbaar waren. Dit bemoeilijkt uiteraard de rol van het CHC in de invulling en uitvoering geven aan samenwerking met de Vestingmusea via het overleg Tachtig jaar oorlog.

In 2020 is voor de verhaallijn Graanrepubliek de samenwerking tussen SMO en CHC toch opgestart. CHC zal hierbij de cultuurhistorische content leveren voor een aantal samen geïdentificeerde punten van de Beleefroute Graanrepubliek.

'Tachtig jaar oorlog'/Rampjaar 1672/Vestingmusea Oldambt

In 2019 is een samenwerking gestart tussen het CHC, musea Heiligerlee, Vestingmuseum Oudeschans, Torenwachters/Stadsgidsen en het Vestingmuseum Bad Nieuweschans. Dit met het oog op de diverse veldslagherdenkingen in het jaar 2022. Doel is om ook in de rest van het land meer bekendheid te stimuleren voor deze musea en het belang van vestingen in het Oldambt binnen de vaderlandsche geschiedenis.

Door de coronabeperkingen is dit overleg pas in het najaar van 2020 weer hervat. Inmiddels is duidelijk dat de voorziene gemeentelijke middelen niet meer beschikbaar zijn.. Dit bemoeilijkt het opzetten van activiteiten fors. Daarnaast hebben de deelnemende organisaties een beperkte organisatiekracht. In 2021 wordt daarom gezocht naar een aanpak die vooral gericht is op het genereren van meer bekendheid voor de bestaande musea.

Digitaal Museum Oldambt

Het CHC beschikt naar verwachting de komende jaren niet over een locatie waar (vaste) publiekspresentaties mogelijk zijn. Tevens heeft de coronacrisis het belang van digitale mogelijkheden onderstreept. Binnen de museumwereld en het archiefwezen nemen digitale mogelijkheden een vlucht. Het CHC wil daarom de mogelijkheden hiervan onderzoeken om collecties en verhalen met eigentijdse technieken tot leven te brengen. In 2020 is een start gemaakt hiermee. Een aanvraag hiervoor bij het Prins Bernhard Cultuurfonds voor de regeling Erfgoedvrijwilligers is (deels) gehonoreerd. Via de nieuwe website chcoldambt.nl is de inhoud van de eerdere publicatie *Canon van het Oldambt* online beschikbaar gemaakt. Ook wordt gewerkt aan het maken van een digitale bladerversie van het in art Decostijl versierde fotoboek dat burgemeester Eisso Braak in 1932 bij zijn pensionering van de Scheemder gemeenschap kreeg. (zie ook Beeldbank)

III – Publicaties

Oldambt Historische Reeks

In 2020 publiceerden wij in deze reeks D.S.Hovinga, Luisteren naar het land, het mystieke verlangen van de Groninger dichter D.S. Hovinga. De Oldambt Historische Reeks is steeds in eigen beheer uitgegeven. Door de niet-publiekstoegankelijke huisvesting in Scheemda acht het CHC het uitbrengen van publicaties in eigen beheer in de nabije toekomst niet haalbaar. Daarom wordt in het vervolg samenwerking gezocht met professionele uitgeverijen die over een gestroomlijnde distributiestructuur beschikken

Heiligerlee, Strijd in een landschap van glorie en nederlaag

Door de steeds veranderende huisvesting bleek het in eigen beheer uitbrengen van een boek n.a.v. het in 2018 georganiseerde herdenkingssymposium over de Slag bij Heiligerlee niet meer haalbaar. Door samenwerking met uitgeverij Bornmeer/Noordboek in Gorredijk is gelukkig toch de mogelijkheid gevonden om een kwalitatief hoogstaand boek te publiceren voor een lagere verkoopprijs dan voorzien. Dit boek is sinds 10 maart 2021 in heel Nederland bij de boekhandel verkrijgbaar en via online-kanalen. En uiteraard bij het CHC te bestellen.

IV – Samenwerkingen

Het CHC was lang een historische vraagbaak voor het cultuurveld in het Oldambt en organisaties en onderzoekers daarbuiten. Door het wegvallen van de bijdrage voor de gemeentelijke archieffunctie aan het CHC van €15.000,-, is de onderzoeksbegeleidende rol niet langer invulbaar. Wel probeert het CHC nog steeds, binnen de mogelijkheden, onderzoekers, burgers of organisaties met vragen verder te helpen via het netwerk. Daarnaast heeft het CHC afgelopen jaar diverse nieuwe samenwerkingen gestart.

Historische verenigingen

In 2020 is nog steeds geen huisvesting gevonden voor de erfgoedcollectie en organisatie van Stichting Oud Winschoten. Dit belemmert ook een eventuele samenwerking met het CHC om bijvoorbeeld exposities op te zetten. Tussen CHC en SOW is wel geregeld contact bij vragen van publiek of verzoeken om historisch fotomateriaal.

Met de Historische Vereniging Scheemda e.o./Grunneger Cultuurcentrum is contact, mede door bestuurslidmaatschap van CHC van voorman Jan Groenbroek.

Vestingsmusea Oldambt

Zie boven Tachtig jaar Oorlog

Johannieters aan de Noordzeekust

In 2020 is op initiatief van Jochem Abbes een samenwerking ontstaan om in de Stefanuskerk in Finsterwolde invulling te geven aan de Duits-Nederlandse reizende expositie over middeleeuwse Johannieterkloosters in Oost-Friesland en Groningen. De plaatselijke vrijwilligerscommissie van de kerk (eigendom SOGK) verzorgt de openstelling van de kerk. In samenwerking is gekeken naar aanvullende activiteiten. Het CHC bekostigt de geldelijke bijdrage voor deelname aan de expositie en

de communicatie. Aan dit project nemen 14 locaties deel, waaronder 4 in Groningen. Het klooster Goldhoorn in Finsterwolde was in de expositieplanning in april 2021 de eerste Groningse locatie van de expositie.

Jugendstil in Oost-Groningen

Het Veenkoloniaal Museum in Veendam had in zomer 2020 een tentoonstelling gepland rondom Jugendstilarchitectuur in de Veenkoloniën. Door het uitstel vanwege corona ontstond ook de kans om de tentoonstelling breder te trekken en het Oldambt hierbij te betrekken. De tentoonstelling staat nu gepland voor de periode 21 november 2021 t/m 15 mei 2022. Naast een selectie van panden zullen diverse toegepaste kunstvormen te zien zijn, die in het gebied in zwang waren. De tentoonstelling zal later nog te zien zijn in het Jugendstilmuseum in Riga (Letland). In samenwerking met uitgeverij in Boekvorm uit Assen wordt gewerkt aan een plan om, in lijn met een eerdere samenwerking over architect Jan Kruijer, een boek bij de expositie te publiceren. Daarnaast is het CHC van plan om een deelexpositie/activiteit te organiseren rond een collectie modetekeningen in zgn. Reformstijl, op jonge leeftijd gemaakt door Geertje Toren-Wiersema uit Scheemda. Deze prachtige potloodtekeningen geven een mooi beeld van hoe de welgestelde boerenmilieus de nieuwe kunstvormen tot zich namen. Plan is om ook de modeopleiding van het Noorderpoort te betrekken om jongeren, met als vertrekpunt de vernieuwingsstijl van die tijd, aan de slag te laten gaan.

Toukomst/Nationaal Programma Groningen

Het CHC heeft om kansen te creëren een zeer actieve rol ingenomen bij het proces van Toukomst. CHC heeft in maart drie ideeën voor het Oldambt ingediend: Architectuurnetwerk Oost-Groningen, Actieprogramma Erfgoedvrijwilligers en Lutje Geschiedenis. In de bundelrondes is CHC betrokken geweest bij de projectgroepen Erfgoud/Gouden Raand en bij Sterkere Musea voor een sterk Groningen. Voor dit laatste project is een reservering van 2 miljoen euro gedaan door het NPG panel. CHC maakt samen met Musea Heiligerlee deel uit van de projectgroep.

Daarnaast heeft CHC de drie ingediende ideeën ook voorgedragen voor het gemeentelijk NPG Programma. Twee van de drie ideeën zijn meegenomen in het conceptprogramma van de gemeente. Hoewel het definitieve programma een nogal algemeen karakter heeft gekregen, verwachten wij, gezien onze eerdere inzet in de proces-sessies dat onze plannen serieus worden genomen.

Onderzoek Versterking Erfgoedveld Oldambt: kansen en bedreigingen

Via de Innovatiewerkplaats Zuid-en Oost-Groningen van de Hanzehogeschool hebben 5 studenten bedrijfskunde eind 2020/begin 2021 onderzoek gedaan onder een 30 tal erfgoedinstellingen in het Oldambt. Doel was inzicht te krijgen in wat deze organisaties zien als kansen en bedreigingen bij hun werk. In 2021 willen we graag verder met de resultaten van het onderzoek.

Erfgoedpartners / onderwijs

Het CHC draagt zorg voor de door Erfgoedpartners gemaakte leskisten voor de eerste twee groepen van het basisonderwijs. Deze zijn in 2020 niet uitgeleend.

Joodse geschiedenis

Het CHC is contactorganisatie voor Open Joodse Huizen, een landelijke activiteit van het Joods Historisch Museum in Amsterdam. In 2020 kon geen invulling gegeven worden aan Open Joodse

Huizen. Het CHC maakte daarnaast deel uit van het onderzoek Joden in het grensland. Dit betrof vooral onderzoeksadvies voor Duitse onderzoekers in Winschoten.

De toren in Winschoten

De toren van Winschoten is in de zomer van 2020 opengesteld door de Stadsgidsen/Torenwachters. Plannen om in samenwerking met de gemeente de veiligheid, presentatie en inrichting van de toren te verbeteren zijn door de coronabeperkingen aanzienlijk vertraagd.

Cultuurplatform Oldambt

Het CHC heeft in 2020 regelmatig deelgenomen geweest bij het Cultuurplatform, vanuit de vertegenwoordiging van de cultuurhistorie.

V – Vaste werkzaamheden

Beeldbank

De deelname aan www.beeldbankgroningen.nl is voortgezet. Er zijn in 2020 17 foto's besteld, veelal ten behoeve van publicaties.

In overleg met Groninger Archieven is een aantal van de in 2018 tijdelijk verwijderde foto's na onderzoek (ivm rechtenkwesities) teruggeplaatst.

Glasnegatieven Burgemeester Braak: In het najaar van 2020 heeft dhr. Kalse het CHC een glasnegatiefscanner geschonken. Hiermee is in 2020 een begin gemaakt met het scannen van de glasnegatieven. In overleg met Groninger Archieven zal CHC later bekijken hoe de negatieven verantwoord bewaard kunnen worden..

Tevens is een fondsaanvraag gedaan bij het Prins Bernhard Cultuurfonds voor het opstarten van een 'Digitaal Museum Oldambt'. Onderdeel van een eerste invulling daarvan is het maken van een online, doorbladerbare, versie van het fotoboek van Scheemda uit 1932 dat burgemeester Braak bij zijn pensionering ontving van de Scheemder gemeenschap.

Open Monumentendag

Erfgoedoverleg i.v.m. Open Monumentendag

Door de coronabeperkingen was het niet mogelijk in het voorjaar dit overleg op te starten om invulling te kunnen geven aan de Open Monumentendag. Het CHC heeft daarom in mei besloten om in 2020 geen actieve invulling te geven aan de Open Monumentendag. Voor de monumenten die toch besloten hun deuren open te stellen is door CHC wel een persbericht verstuurd.

Het thema 'leermonument' neemt het CHC mee naar 2021, dit omdat het een thema is dat veel mogelijkheden biedt en naar verwachting ook dicht bij het publiek ligt.

Carillon

In opdracht van de gemeente Oldambt beheert het Cultuurhistorisch Centrum het carillon. Dit houdt in dat het carillon regelmatig, eens per veertiendagen, bespeeld wordt en dat aan landelijke activiteiten, zoals de Open Torendag, wordt meegedaan. In relatie met de winkeliers van de Torenstraat zoekt het CHC naar een bredere invulling.

Voor meer informatie verwijzen we naar het separaat meegezonden jaarverslag, dat mede ten behoeve van de donateurs van het carillon wordt opgesteld. Heugelijk feit is dat onze beiaardier in 2020 is afgestudeerd als Master in zijn vak.

VI - Bedrijfsvoering

Huisvesting

In 2020 is opnieuw gekeken naar gezamenlijke huisvesting in Winschoten voor CHC en St. Oud Winschoten. In juni werd hiervoor de optie in de vrijkomende PABO (vh. Dollardcollege) aan de Mr DU Stikkerlaan aangeboden door de gemeente. Een aantal maanden later kwam de gemeente terug op haar aanbod omdat de locatie wellicht benodigd zou zijn voor de tijdelijke huisvesting van gemeentelijk medewerkers tijdens de bouw van de Poort van Winschoten. Naar later bleek ook als coronatestlocatie.

Hoewel SOW nog met de gemeente in gesprek is over de optie van tijdelijke huisvesting in de bij de PABO behorende gymzaal, geeft CHC de voorkeur aan de tijdelijke locatie in Scheemda totdat er een definitieve oplossing is. De voorzieningen in Scheemda zijn echter verre van optimaal.

Internetvoorziening bleek in geheel 2020 niet betrouwbaar waardoor vrijwilligers thuis moesten werken en klimaattechnisch is de locatie niet geschikt voor de opslag van archiefmateriaal. Een deel van onze materialen is dan ook nog elders in opslag gegeven door de gemeente.

Medewerkers

Bestuur

De heer J. Timmer (tot maart 2020)

De heer H.L. Hilarides

De heer D. Bos (tot eind 2020)

Dhr. J. Groenbroek

Directie

Mevrouw M.B. Kruijswijk (tot maart 2020)

Mevrouw I. Dekker (vanaf maart 2020)

Vrijwilligers (stand van zaken 1 jan. 2021)

Mevrouw M. Buining

De heer J. Dik

Mevrouw E. de Haas

Mevrouw F. ten Have

De heer W. Hemmen

De heer F. Kuiper

Mevrouw S. Ploeger

Dhr. R. Elderman

Dhr. H. Brat

Dhr. G. Wending

Fondsen

Projectmatige fondsen:

In 2020 is met succes een beroep gedaan op twee fondsen:

Regeling Erfgoedvrijwilligers van Prins Bernhard Cultuurfonds (landelijk): 2200 voor Digitaal Museum Oldambt - uitvoering 2020/21.

Fonds voor Cultuurparticipatie, regeling Erfgoedvrijwilligers: 5.000 euro voor organiseren

Maatwerktraining Schrijven en Maatwerktraining Social Media - uitvoering 2021.

Beide toekenningen worden opgenomen in de jaarrekening 2021.

Exploitatie CHC	2018	2019	2020	2018	2019	2020
	opbrengst	opbrengst	opbrengst	kosten	kosten	Kosten
Archieven/Beeldbank/dienstverlening	€ 16.085,00	€ -13.515,56	€ 1.115,00	€ 1.179,45	€ 786,52	€ -37,95
Beheer CHC	€ 26.606,01	€ 53.106,00	€ 31.953,28	€ 822,82	€ 1.399,03	€ -3.533,94
Donaties CHC			€ 90,00			
Personeel	€ 1.750,75	€ 13.823,63	€ 4.758,12	€ 38.803,21	€ 37.579,69	€ -35.718,35
Projectgelden						
Subsidies niet projectgerelateerd						
Activiteiten	€ -	€ 1.180,00	€ 200,00	€ 400,00	€ 517,88	€ -702,20
Verkoop.	€ 116,00	€ 526,50	€ 1.198,50	€ -	€ -	€ -12,93
Vrieslandt	€ 200,00	€ -		€ 7.400,78	€ 4.400,00	€ -2.200,00
Carillon	€ 5.585,00	€ 5.630,00	€ 5.755,00	€ 5.797,95	€ 5.064,03	€ -5.025,00
Vrouwententoonstelling 4 en 5 mei	€ 490,00	€ -		€ 2.680,60	€ -	
Verhuizing					€ 1.630,00	€ -203,70
Derk Sibolt Hovinga			€ 3.892,25		€ 3.214,93	€ -9.222,76
				€ 57.084,81		
Overlopende posten					€ 381,66	€ -2.528,43
Verlies / Winst	€ 6.252,05		€ 10.223,11		€ 5.776,83	
Totaaltelling	€ 57.084,81	€ 60.750,57	€ 59.185,26	€ 57.084,81	€ 60.750,57	€ -59.185,26

Corona heeft een fors gat in het vermogen geslagen doordat activiteiten wel voorbereid zijn maar niet uitgevoerd. Dit loopt in 2021 nog door.

Er is voor 2020 € 946,- NOW ontvangen.

Balans CHC							
Debet	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020	Credit	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020
Banksaldo	€ 47.754,80	€ 72.710,10	€ 64.955,67	Eigen vermogen	€ 40.675,47	€ 32.788,46	€ 38.183,63
Kassaldo	€ 257,50	€ 50,00		Toevoeging winst	€ -7.887,01	€ 5.395,17	€ -10.223,11
Leningen / ug				Voorziening verhuizing		€ 1.500,00	€ 1.500,00
Rente	€ 0,06	€ 0,66	€ 0,17	Reserve Carillon	€ 7.179,90	€ 6.966,95	€ 7.532,92
Vorderingen	€ 381,66	€ 2.528,43	€ 110,24	toe/afname carillon	€ -212,95	€ 565,97	€ 730,00
diens tverlenings overeenkomst	€ 15.000,00			Personeelskosten VSO			
Debiteuren carillon	€ 5.000,00			Crediteuren			
				Voorziening OHW	€ 35.605,56	€ 35.605,56	€ 35.605,56
				Overlopende passiva			
	€ 68.394,02	€ 75.289,19	€ 65.066,08		€ 68.394,02	€ 75.289,19	€ 65.066,08